

Melnykov A., Rybak L. Formation of the cognitive component of future border guard officers' readiness for physical education of personnel. *Journal of Education, Health and Sport*. 2016;6(12):983-995. eISSN 2391-8306. DOI <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.2544126>
<http://ojs.ukw.edu.pl/index.php/johs/article/view/6500>

The journal has had 7 points in Ministry of Science and Higher Education parametric evaluation. Part B item 754 (09.12.2016).
754 Journal of Education, Health and Sport eISSN 2391-8306 7

© The Author(s) 2016;

This article is published with open access at Licensee Open Journal Systems of Kazimierz Wielki University in Bydgoszcz, Poland

Open Access. This article is distributed under the terms of the Creative Commons Attribution Noncommercial License which permits any noncommercial use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original author(s) and source are credited. This is an open access article licensed under the terms of the Creative Commons Attribution Non Commercial License

(<http://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>) which permits unrestricted, non commercial use, distribution and reproduction in any medium, provided the work is properly cited.

This is an open access article licensed under the terms of the Creative Commons Attribution Non Commercial License (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>) which permits unrestricted, non commercial

use, distribution and reproduction in any medium, provided the work is properly cited.
The authors declare that there is no conflict of interests regarding the publication of this paper.
Received: 05.12.2016. Revised 20.12.2016. Accepted: 25.12.2016.

FORMATION OF THE COGNITIVE COMPONENT OF FUTURE BORDER GUARD OFFICERS' READINESS FOR PHYSICAL EDUCATION OF PERSONNEL

A. Melnykov, L. Rybak

National Academy of the State Border Guard Service of Ukraine
named after Bogdan Khmelnytskyi, Ukraine

Abstract

The data on the state of formation of cognitive component of the readiness of future border guard officers to physical education of personnel was obtained and analyzed. The study was attended by 128 cadets of the specialized institution of higher education. The state of formation of the studied component of readiness was determined taking into account the recommendations of experts. In this regard, the criterion of formation of the cognitive component was the assessment for accomplishing of the theoretical part of the physical training exam. It was determined that 71.1% of the cadets achieved the planned result, while the grades of the rest were slightly lower. The obtained data indicated a reserve for improvement, first of all, regarding the approaches to formation and implementation of the content of physical training of future officers of the Border Guard Service during their study in a specialized institution of higher education. This will increase the number of graduates with high and higher than the average levels of cognitive readiness for the physical education of personnel.

Keywords: cognitive readiness, physical education, cadets, specialized institution of higher education, border guard service.

Poziom kształtowania w przyszłych oficerów służby granicznej poznawczego komponentu gotowości do wychowania fizycznego personelu

A. Melnykov, L. Rybak

Anotacja

Otrzymano i przeanalizowano dane dotyczące stanu kształtowania komponentu poznawczego (poznawczego) gotowości przyszłych oficerów służby granicznej do wychowania fizycznego personelu. W badaniu wzięło udział 128 kadetów uczelni wyspecjalizowanej. Stan kształtowania w nich badanego komponentu gotowości był ustalany z uwzględnieniem zaleceń ekspertów. W tym względzie kryterium kształtowania komponentu poznawczego była ocena za zdawanie teoretycznej części egzaminu z wychowania fizycznego. Ustalono, że planowany wynik osiągnęli 71,1% kadetów, a oceny reszty były nieco niższe. Uzyskane dane świadczyły o rezerwie dla udoskonalenia, przede wszystkim podejścia do tworzenia i zrealizowania treści szkolenia fizycznego przyszłych oficerów służby granicznej podczas studiów w uczelni wyspecjalizowanej. To zwiększy liczbę absolwentów o wysokim i wyższym niż przeciętny poziomie gotowości poznawczej do wychowania fizycznego personelu.

Słowa kluczowe: gotowość poznawcza, wychowanie fizyczne, kadeci, uczelnia wyspecjalizowana, służba graniczna.

СФОРМОВАНІСТЬ У МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ КОГНІТИВНОГО КОМПОНЕНТУ ГОТОВНОСТІ ДО ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ОСОБОВОГО СКЛАДУ

А. Мельніков, Л. Рибак

**Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана
Хмельницького**

Анотація

Одержано та проаналізовано дані про стан сформованості когнітивного компоненту готовності майбутніх офіцерів прикордонної служби до фізичного виховання особового складу. У дослідженні взяли участь 128 курсантів

спеціалізованого вищого навчального закладу. Стан сформованості в них досліджуваного компоненту готовності визначали з урахуванням рекомендацій фахівців. У зв'язку з цим критерієм такого компоненту була оцінка за складання теоретичної частини іспиту з фізичної підготовки. Встановили, що запланованого результату досягло 71,1 % курсантів, оцінки решти були дещо нижчими. Одержані дані свідчили про резерв для вдосконалення, передусім підходів до формування і реалізації змісту занять фізичними вправами, що реалізуються під час навчання майбутніх офіцерів прикордонної служби в спеціалізованому вищому навчальному закладі. Це сприятиме збільшенню кількості випускників з високим і вищим від середнього рівнями когнітивної готовності до фізичного виховання особового складу.

Ключові слова: когнітивна готовність, фізичне виховання, курсанти, спеціалізований вищий навчальний заклад, прикордонна служба.

Постановка проблеми. Здійснення офіцерами прикордонної служби фізичного виховання особового складу в повній мірі є педагогічним процесом [1; 7; 8; 10; 17]. Тому таких офіцерів необхідно готувати до відповідної діяльності під час їхнього навчання в спеціалізованому вищому навчальному закладі. Під час такої підготовки важливим є використання інноваційних підходів, технологій, методик, пропонує педагогікою професійної освіти для успішного вирішення завдання [3; 4; 11; 16; 45]. У зв'язку з останнім відзначаємо, що на сучасному етапі результат підготовки фахівців із фізичного виховання розглядається як їхня готовність здійснювати професійну діяльність, котра забезпечується сформованими мотиваційно-ціннісним, когнітивним, процесуальним, особистісним і рефлексивним компонентами [6; 12; 14; 15]. При цьому, основним критерієм когнітивної готовності фахівця з фізичного виховання [2; 18; 21; 22], військової справи [5; 16; 20; 41] є знання з професійної діяльності та їхня практична реалізація.

Проведеним аналізом літературних джерел встановлено, що дотепер відсутні дослідження, спрямовані на встановлення особливостей формування когнітивного компоненту готовності майбутніх офіцерів прикордонної служби до фізичного виховання особового складу під час навчання в спеціалізованому вищому навчальному закладі. З наявних досліджень відзначаємо, що об'єктом тут були компетенції майбутніх офіцерів прикордонної служби, котрі безпосередньо пов'язані з основними видами професійної діяльності [24; 26; 29] або загальна тенденція реалізації навчального процесу [19; 30]. Водночас, взагалі відсутні дослідження зі встановлення

стану сформованості інших вищезазначених компонентів готовності майбутнього офіцера прикордонної служби до фізичного виховання особового складу. Усе зазначене свідчить про актуальність обраної теми і необхідність подальших досліджень у визначеному напрямі.

Методи та організація дослідження. Дослідження було проведене для визначення необхідності вдосконалити процес фізичної підготовки майбутніх офіцерів прикордонної служби під час навчання в спеціалізованому вищому навчальному закладі. Зокрема, напрям удосконалення був пов'язаний із забезпеченням готовності таких офіцерів до здійснення фізичного виховання особового складу при використанні чинного змісту занять фізичними вправами в спеціалізованому вищому навчальному закладі. Досягнення поставленої мети забезпечувало використання комплексу адекватних методів дослідження, зокрема загальнонаукових, а саме аналізу, систематизації, узагальнення; педагогічних (тестування – для оцінювання знань курсантів); математичної статистики (визначення основних статистик) [37; 40]. Щодо організації дослідження, то тут враховували рекомендації дослідників [16; 19], а саме про варіант оцінювання знань, який демонстрували майбутні офіцери прикордонної служби під час складання теоретичної частини випускного іспиту з фізичної підготовки. Кожний зі 128-ми випускників повинен був надати відповіді на питання екзаменаційного білета. Тут відзначаємо таке: кожен білет містив три питання; максимальний бал за відповідь на кожне питання – «5»; бали за відповідь на кожне питання додавали та ділили на три, – знаходили середній бал. Після цього одержаний результат порівнювали з розробленою шкалою. Вона передбачала, що у випадку знаходження середнього балу в межах 5-4.51 оцінка відповідає рівню А (відмінно), знаходження середнього балу в межах 4.5-4.01 оцінка відповідає рівню В (дуже добре). Бали в межах 4.0-3.51 відповідають рівню С (добре), в межах 3.5-3.01 – рівню D (задовільно), 3.0-2.6 – рівню Е (достатньо), 2.59-2.0 – рівню FХ (незадовільно з повторним складанням іспиту), 1.99-0 – рівню F (незадовільно без можливості повторного складання іспиту).

Результати дослідження. Дані, одержані під час експерименту свідчили, що безпосередньо перед початком професійної діяльності у підпорядкованому підрозділі кожен випускник спеціалізованого закладу вищої освіти відзначався певним рівнем сформованості когнітивного компоненту готовності до фізичного виховання особового складу. Зокрема високого (творчого) рівня досягли 21,9 % випускників (табл. 1). Це свідчило про такі їхні здібності: творчо використовувати набуті знання; самостійно

здобувати нові знання (вдосконалювати вже наявні); самостійно знаходити й опрацьовувати необхідну інформацію; використовувати набуті знання й уміння для прийняття рішень в нестандартних ситуаціях; переконливо аргументувати відповіді; самостійно розкривавати власні здібності.

Таблиця 1

Стан сформованості когнітивної готовності майбутніх офіцерів прикордонної служби до фізичного виховання особового складу (за різними системами оцінки результатів)

Бал	Кількість (n=128)		Рівень	Кількість (n=128)	
	абсолютне значення	значення у %		абсолютне значення	значення у %
5	28	21,9	A	28	21,9
4	63	49,2	B	19	14,8
			C	44	34,4
3	37	28,9	D	25	19,5
			E	12	9,4
2	–	–	F	–	–
1	–	–	(FX)	–	–

Дещо нижчим рівнем сформованості когнітивного компоненту, а саме, який відповідав конструктивно-варіативним характеристикам (бал «4»), відзначалося майже половина від усіх випускників, – 49,2 %. При цьому встановили, що 14,8 % з них вільно володіли вивченим матеріалом, застосовували його на практиці, вільно розв’язували завдання в стандартних ситуаціях, самостійно виправляли недоліки практичного виконання, кількість яких була невеликою (не більше трьох), а за важливістю – несуттєвою. Таку оцінку сформованості когнітивного компоненту розглядали як таку, що відповідає конструктивно-варіативному рівню (B) найвищої якості, котра можлива в межах цього рівня.

Разом із тим, сформованість такого компоненту в інших 34,4 % випускників відзначалася відмінними від зазначених характеристик. Такими, зокрема були: здатність зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача; в цілому самостійно застосовувати таку інформацію на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, серед яких є суттєві; добирати аргументи для підтвердження думок. Такі характеристики, згідно застосованих критеріїв, свідчили про сформованість когнітивного компоненту також на конструктивно-варіативному рівні, але з нижчими якістю і кількістю знань (рівень C).

Наступний середній (репродуктивний) рівень сформованості когнітивного компоненту встановили у решти 28,9 % випускників. При цьому відзначили таке: в межах цих параметрів найвищі якість і кількість сформованих знань (рівень D) демонструвало 19,5 % майбутніх офіцерів прикордонної служби, тоді як середні якість і кількість (рівень E) – 9,4 %. У першому із зазначених варіантів знання з фізичного виховання випускників відповідали таким характеристикам: кожний випускник відтворював неповний обсяг знань (відтворював більшість пропонованого теоретичного матеріалу, виявляв знання й розуміння основних положень); не завжди визначав й усвідомлював причини зв'язку між явищами (елементами процесу, діями); не виявляв творчості у вирішенні різних завдань. У другому випадку знання випускників відзначалися спроможністю відтворювати неповний обсяг інформації (дій), визначених змістом чинної програми фізичної підготовки; відтворенням значної частини такої інформації на репродуктивному рівні; порушенням порядку реалізації дій у певній руховій діяльності; наявністю певних суб'єктивних труднощів під час передачі певного навчального матеріалу.

Водночас відзначили, що в жодного випускника когнітивний компонент готовності до фізичного виховання особового складу під час професійної діяльності в підпорядкованому підрозділі не відповідав рівню FX або F. Іншими словами, когнітивний компонент готовності до такого виду професійної діяльності в жодного майбутнього офіцера прикордонної служби не відповідав незадовільному рівню.

Обговорення результатів дослідження. Одержані результати пов'язували з комплексом причин. Передусім відзначаємо, що відсутність негативних оцінок була свідченням наявності в змісті чинної програми з фізичної підготовки необхідної навчальної інформації, а також її достатнім обсягом [27].

Оволодіння всім обсягом такої інформації забезпечувало майбутнім офіцерам прикордонної служби високий рівень сформованості когнітивного компоненту готовності до фізичного виховання особового складу під час професійної діяльності у підпорядкованих підрозділах. Підтверджували зазначене 21,9 % оцінок найвищого гатунку.

Такі дані також певною мірою підтверджувалися інформацією інших дослідників [5; 25; 30]. В аспекті зазначеного, але при розгляді процесу фізичної підготовки під час навчання в спеціалізованому вищому навчальному закладі, таких даних менше [24; 26]. Але попри це певною мірою можна окреслити деякі тенденції. Передусім, під час навчання важливе значення мають другорядні цілі й особисті

справи, яким майбутні офіцери присвячують свій вільний час, але які не пов'язані з розвитком та вдосконаленням систем організму, якостей і здібностей за допомогою занять фізичними вправами.

Важливим чинником, що зумовлює виявлений результат, є несформованість у значної кількості майбутніх офіцерів цілі щодо систематичного використання таких занять для поліпшення (підтримання) на високому рівні власних показників фізичного стану, здоров'я, спроможності на високому якісному рівні й ефективно виконувати професійні завдання, а також побутові й інші видів діяльності. Для цього в спеціалізованому закладі вищої освіти викладачам з фізичної підготовки необхідно використовувати, вивчати з курсантами та розробляти дієві інноваційні технології залучення до фізичної активності у вільний час

Повністю підтверджує зазначене інформація дослідників, які вивчають вищезазначену проблему в середовищі майбутніх офіцерів Збройних Сил України та інших воєнізованих підрозділів [32; 33; 35; 38].

У зв'язку з означеною проблематикою важливим, окрім зазначеного, є врахування концептуальних ідей і положень, пов'язаних із освітою у фізично активному способі життя [39; 43; 46; 47]. Так, формування знань вказаного змісту, а після цього формування вмінь реалізовувати ці знання у практичній діяльності практично всіма дослідниками розглядається як одним із найбільш дієвих варіантів залучення студентської молоді до систематичного використання фізичної активності, основу якої становлять заняття фізичними вправами, у позанавчальний час для вирішення різних за змістом завдань [39, 42; 44].

Крім цього, зазначене зумовлює необхідність вирішити додаткову проблему, а саме виокремити та застосувати в практичній діяльності найбільш ефективних засобів передачі навчальної інформації від викладача до студента (курсанта). Із початком навчання в закладі вищої освіти переважна більшість студентів значну частину позанавчального часу спрямовує на вирішення завдань різного змісту, але практично завжди використовує для цього Інтернет [34; 36]. Щодо порівняння одержаних у нашому дослідженні даних та результатів інших дослідників, то тут відзначаємо одиничний характер останніх та їх опосередкованість. Це зумовлено, передусім тим, що наявні дані одержані під час досліджень майбутніх офіцерів Збройних Сил, а саме сухопутних військ [28].

Провівши порівняння встановили високу ступінь подібності результатів, одержаних під час складання випускних іспитів майбутніми офіцерами прикордонної

служби та військовими офіцерами. Так в останніх 58 % відзначаються достатнім, решта 42 % – недостатнім рівнями методичної підготовленості, що пов'язана з реалізацією ними фізичного виховання у підпорядкованому підрозділі. У зв'язку з такими й іншими одержаними даними цей автор робить такий висновок: організовані для майбутніх офіцерів спеціальні заняття з методичної підготовки реалізовувати фізичне виховання в підпорядкованому підрозділі мають низьку ефективність. Це зумовлено тим, що відсоток присутніх на цих заняттях низький, а також неможливо досягти необхідного планування. Потрібно, щоби у вільний від навчання час залучення курсантів до таких занять відбувалося за їх власною ініціативою. Вони повинні виконувати різні навчально-методичні завдання, причому разом із колегами по групі та курсу.

Отже, одержані дані засвідчують існування великого резерву в поліпшенні результату процесу, що передбачає формування когнітивного компоненту готовності майбутніх офіцерів прикордонної служби до фізичного виховання особового складу. Водночас необхідним є коригування змісту теоретичної складової чинної програми з фізичної підготовки таких майбутніх офіцерів. Удосконалити також треба способи організації і реалізації процесу, пов'язаного з передачею навчальної інформації, адже вона є основою теоретичної підготовки.

Висновки. 1. Використання чинного змісту фізичної підготовки і традиційний підхід до організації та реалізації під час навчання майбутніх офіцерів прикордонної служби сприяє тому, що тільки 55,8 % випускників досягає високого рівня процесуальної готовності до фізичного виховання особового складу, 5,4 % відзначається середнім, решта 38,8 % – низьким і нижчим від середнього рівнями. 2. Одержані дані свідчать про значний резерв удосконалення процесу підготовки майбутніх офіцерів прикордонної служби до фізичного виховання особового складу та необхідність здійснення такої підготовки засобами і методами фізичної культури.

Подальші дослідження необхідно спрямувати на вивчення стану сформованості інших компонентів готовності майбутніх офіцерів прикордонної служби до фізичного виховання особового складу.

Література:

1. Авторські педагогічні технології в освітньо-виховному середовищі вищої школи: колективна монографія. Вінниця: Нілан-ЛТД, 2015. 180 с.

2. Ажиппо О. Ю. Теоретико-методичні засади підготовки майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності у загальноосвітніх навчальних закладах: дис... д-ра пед. наук. 13.00.04. Харківський нац. пед. у-тет імені Г. С. Сковороди.

Харків, 2013. 494 с.

3. Андрущенко В. П., Бондар В. І. Модернізація педагогічної освіти відповідно до викликів XXI століття. Наук. вісник Миколаївського держ. у-ту імені В. Сухомлинського. Серія: Педагогічні науки. 2010. Вип. 128. С. 12-20.

4. Афонін В. М., Петрук А. П. Професійно-педагогічні уміння та навички випускника ВВНЗ щодо проведення роботи з фізичного виховання. Мат. Міжнар. наук.-метод. конференції «Вдосконалення системи фізичної підготовки у ЗСУ в умовах сьогодення та приведення її до сумісності зі стандартами армій країн-членів НАТО». 2016, Київ. С. 136-139.

5. Балагур Л. О. Підготовка майбутніх офіцерів-прикордонників до управління основними підрозділами охорони державного кордону: автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.04. Нац. академія Держ. прикордон. служби України імені Богдана Хмельницького. Хмельницький, 2015. 20 с.

6. Бойко О. В., Литвиновський Є. Ю., Руденко М. В. Педагогічні аспекти управління процесом виховання військовослужбовців: навч.-метод. посібник. Київ: НАОУ, 2004. 183 с.

7. Військове виховання: історія, теорія та методика: навч. посібник. За ред. В. В. Ягупова. Київ: Вища школа, 2002. 569 с.

8. Волков В. Л. Основи теорії та методики фізичної підготовки студентської молоді: навч. посібник. Київ: Освіта України, 2008. 256 с.

9. Гаркуша С. В. Поняття та компоненти професійної готовності майбутніх учителів до педагогічної діяльності. Вісник Чернігівського нац. пед. ун-ту. Педагогічні науки. 2013. Випуск 110. С. 198-201.

10. Гладков Г. И. Педагогическая теория и практика подготовки рядового и сержантского состава вооруженных сил США: автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.01. НИИ педагогики АПН СССР. М., 1990. 20 с.

11. Гончаренко С., Кушнір В. Методологічні особливості наукових поглядів на педагогічний процес: від репродуктивної педагогіки до педагогіки творчо-креативної. Педагогічна освіта і освіта дорослих: Європейський вимір. 2008. С. 41-65.

12. Данилко М. Т. Формування готовності до професійної діяльності майбутніх вчителів фізичної культури: дис.... канд. наук з фіз. виховання та спорту: 24.00.02. Волинський нац. ун-т ім. Лесі Українки. Луцьк, 2000. 190 с.

13. Докучаєва В. В. Теоретико-методологічні засади проектування інноваційних педагогічних систем: дис... д-ра пед наук: 13.00.01. Луганський нац. пед.

ун-т імені Тараса Шевченка. Луганськ, 2007. 481 с.

14. Дубасенюк О. А. Професійна педагогічна освіта: методологія. теорія, практика: монографія. Житомир: ЖДУ ім. І. Франка, 2015. Т. 1. 400 с.

15. Інновації у вищій освіті: проблеми, досвід, перспективи: монографія П. Ю. Саух [та ін.]; ред. П. Ю. Саух. Житомир Вид-во ЖДУ імені І. Франка, 2011. 443 с.

16. Іщенко Д. В. Військова педагогіка: навч. посібник. Хмельницький: Видавництво НАПВУ, 1998. 157 с.

17. Кабачков В. А., Полиевский С. А., Буров А. Э. Профессиональная физическая культура в системе непрерывного образования: науч.-метод. пособие. М.: Сов. спорт, 2010. 296 с.

18. Ковальчук В. І. Професійний розвиток учителів: зарубіжний досвід. Електрон. ресурс. – Режим доступу: <http://education-ua.org/ua/pogivnyalna-pedagogika/485-profesijnij-rozvitok-uchiteliv-zarubizhnij-dosvid>.

19. Криворучко І. Критерії, показники і рівні сформованості універсальних компетенцій у майбутніх офіцерів-прикордонників. Наук. вісник Чернівецького у-ту. Серія: Педагогіка та психологія. 2011. Вип. 5. С. 93-103.

20. Кучеренко А. А. Педагогічні основи вдосконалення професійної підготовки прикордонників в умовах службової діяльності: автореф. дис.... канд. пед. наук: 13.00.04. Нац. акад. державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького. Хмельницький, 2005. 16 с.

21. Лодатко Є. О. Моделювання педагогічних систем і процесів: монографія. Слов'янськ: СДПУ, 2010. 148 с.

22. Лукавенко А. В., Єдинак Г. А. Диференційований підхід до покращення психофізичного стану першокурсників вищих навчальних закладів як проблема галузі фізичного виховання. Педагогіка, психологія та мед.-біол. проблеми фіз. виховання і спорту, 2012. № 2. С. 66-70.

23. Магась Г. А. Мотивація як механізм управління персоналом у сфері охорони державного кордону: дис... канд. наук з держ. управління: 21.07.05. Нац. акад. Державної прикордон. служби України імені Богдана Хмельницького. Хмельницький, 2014. 258 с.

24. Маріонда І. І. Професійно-особистісна фізична підготовка майбутніх офіцерів-прикордонників: автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.04. Нац. академія Держ. прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького. Хмельницький, 2011. 20

с.

25. Мацишин М. О. Педагогічна технологія професійного становлення майбутніх офіцерів Державної прикордонної служби України: дис.... канд. пед. наук: 13.00.04. Нац. академія Держ. прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького. Хмельницький, 2007. 214 с.

26. Мішенюк Р. М. Розвиток професійної компетентності майбутніх магістрів управління органами охорони державного кордону у процесі фізичної підготовки: автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.04. Нац. акад. Державної прикордон. служби України імені Богдана Хмельницького. Хмельницький, 2015. 20 с.

27. Робоча програма навчальної дисципліни «Фізичне виховання, особиста безпека та застосування сили» для курсантів НАДПСУ імені Богдана Хмельницького. Хмельницький: НАДПСУ, 2013. 47 с.

28. Романчук С. В. Технологія самоосвіти в галузі фізичної підготовки та спорту командирів курсантських підрозділів вищих військових навчальних закладів. Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві. 2015. № 3(31). С. 163-168.

29. Сивохоп Е. М. Формування готовності до самопізнання майбутніх офіцерів-прикордонників у процесі фізичної підготовки: автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.04. Нац. акад. Державної прикордон. служби України імені Богдана Хмельницького. Хмельницький, 2010. 20 с.

30. Ставицький О. М. Теоретичні та методичні засади професійного виховання майбутніх офіцерів-прикордонників: автореф. дис... д-ра пед. наук: 13.00.07. Нац. акад. Державної прикордон. служби України імені Богдана Хмельницького. Хмельницький, 2015. 39 с.

31. Сущенко Л. П. Професійна підготовка майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту (теоретико-методологічний аспект): монографія. Запоріжжя: ЗДУ, 2003. 442 с.

32. Уліч В. Л. Педагогічні умови формування готовності майбутніх офіцерів до управлінської діяльності: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Нац. акад. Державної прикордон. служби України імені Богдана Хмельницького. Хмельницький, 2007. 20 с.

33. Фіногенов Ю. С. Реформування системи фізичної підготовки в Збройних Силах України. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 5: Педагогічні науки: реалії та перспективи. 2011. № 7. С. 314-321.

34. Хомич А. В. Методика програмування індивідуальних фізкультурно-оздоровчих занять студентів у позааудиторній роботі вищого навчального закладу: автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.02. Східноєвропейський нац. ун-т імені Лесі Українки. Луцьк, 2016. 20 с.
35. Чинуквадзе Э. Новые тенденции в организации морально-психологической подготовки военнослужащих стран НАТО. Зарубежное военное обозрение. 2008. № 3. С. 31-34.
36. Шарата Н. Г. Теорія і методика управління інноваційно-педагогічною діяльністю у вищих навчальних закладах: автореф. дис... д-ра пед. наук: 13.00.06. Миколаївський нац. аграрний ун-т. Старобільськ, 2016. 40 с.
37. Шиян Б. М., Єдинак Г. А., Петришин Ю. В. Наукові дослідження у фізичному вихованні та спорті: навч. посібник. 2-е вид., стереотип. Кам'янець-Подільський: Рута, 2013. 280 с.
38. Шлямар І. Л. Удосконалення спеціальної фізичної підготовки військовослужбовців механізованих підрозділів Сухопутних військ Збройних сил України: автореф. дис... канд. наук з фіз. виховання і спорту: 24.00.02. Львівський держ. ун-т фізичної культури. Львів, 2016. 19 с.
39. Юрчишин Ю. В. Технологія залучення студентів до рухової активності оздоровчої спрямованості у процесі фізичного виховання: дис. канд. наук з фіз. виховання і спорту: 24.00.02. Нац. ун-т фіз. виховання і спорту України. Київ, 2012. 218 с.
40. Bryman, A. (2015). *Social research methods*. London: Oxford university press.
41. Duncan, A. G. (2016). *The military education of junior officers in the Edwardian Army*. Birmingham: History Department College of Arts and Law University.
42. Grygus I., Jewtuch M. Wpływ zaproponowanej metodyki wychowania fizycznego na stan funkcjonalny studentów. *Journal of Health Sciences (J of H Ss)* 2013; 3(9), 417-426.
43. Grygus I., Mykhaylova N. Wpływ ruchowej aktywności na stan zdrowia studentów. *Journal of Health Sciences (J of H Ss)* 2013; 3 (5): 649-656.
44. Grygus, I., & Kucher, T. (2013). Optimizing the level of the physical health of the students with a glance of the type of autonomic nervous system. *Physical Education of Students*, 17(3), 26-30. <https://doi.org/10.6084/m9.figshare.662556>
45. Sliusarchuk, V., Iedynak, G. (2015). Physical education of future woman-officers of the state border service for formation of readiness to physical self-development at academy

education as a pedagogical problem. *Journal of Education, Health and Sport*, 5(7), 690-698.
doi <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.2539671>

46. Tileston, D. W. (2010). *What every teacher should know about student motivation*. NY: Corwin Press.

47. Yli-Piipari, S., Watt, A., Jaakkola, T., Liukkonen, J., Nurmi, J.-E. (2009). Relationships between physical education students' motivational profiles, enjoyment, state anxiety, and self-reported physical activity. *Journ.of Sports Science and Medicine*. 8, 327-336.